

**ტერიტორიული თავდაცვის დანაყოფების როლი
ტოტალური თავდაცვაში**

აბსტრაქტი. როგორც ცნობილია, დღესდღეობით საქართველოს გააჩნია ორი სახის რეზერვი, აქტიური და სამობილიზაციო რეზერვი. აქტიური რეზერვი საკუთრივ მოიცავს სპეციალისტთა რეზერვს და ტერიტორიული პრინციპით შერჩეულ მოხალისე მოსახლეობის გაერთიანებას ანუ ტერიტორიულ რეზერვს, რომლებიც ირიცხებიან საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს თავდაცვის ძალების ეროვნული გვარდიის ტერიტორიული თავდაცვის დანაყოფებში. საქართველოს კანონი - თავდაცვის კოდექსის მიხედვით.¹

აღნიშნული დანაყოფები (ტერიტორიული თავდაცვის ბატალიონები) განლაგებულია საქართველოს რეგიონების მიხედვით და მათი დაკომპლექტება ხდება რეგიონში მცხოვრები მოსახლეობით, რომელთა დარეგისტრირება, შეკრება და შესაბამისად გადამზადება ხორციელდება კანონით დადგენილი წესისა და დანაყოფებში წინასწარ შედგენილი გეგმა-გრაფიკების მიხედვით.

ტერიტორიული თავდაცვის დანაყოფებში გაწევრიანება ხდება ნებაყოფლობით, 4 წლიანი ხელშეკრულების გაფორმებით. ეს დანაყოფები აერთიანებს სხვადასხვა ასაკის, პროფესიის, ეროვნებისა და აღმსარებლობის საქართველოს მოქალაქეებს. სასწავლო შეკრებები ხელს უწყობს ტერიტორიულ რეზერვში გაწევრიანებულ ერთი რეგიონის მოქალაქეებს ერთმანეთის უკეთ გაცნობაში, დაახლოებაში და ერთ გუნდად შეკვრაში, რაც წინაპირობაა ქმედითუნარიანი დანაყოფების ჩამოყალიბებისა, რომელი დანაყოფებიც საჭიროების შემთხვევაში გამოყენებული იქნება ადგილობრივ თვითმართველობის მხარდასაჭერად საგანგებო სიტუაციების, სტიქიური უბედურების და ქვეყანაში საომარი ვითარების შექმნის დროს თავდაცვის ძალების შემადგენლობაში ქვეყნის თავდაცვისათვის გატარებულ ყველა ღონისძიებაში.

წინამდებარე სტატია ეხება საქართველოს თავდაცვის სისტემაში მიმდინარე რეფორმების პარალელურად ტერიტორიული თავდაცვის დანაყოფების როლის წარმოჩენას ტოტალურ თავდაცვის საერთო ჭრილში და მათ მნიშვნელობას ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის განმტკიცების თვალსაზრისით, რომლებიც თავისი არსით წარმოადგენენ ე.წ. ტოტალური თავდაცვის ნაწილს, რომლის დანერგვაზეც წლების წინ აქვს გაცხადებული საქართველოს მთავრობას.

საკვანძო სიტყვები: აქტიური რეზერვი, ტერიტორიული რეზერვი, სამოქალაქო თავდაცვა, სამხედრო თავდაცვა, ტოტალური თავდაცვა.

Gocha Batadze

The role of reservist units in total defense

Abstract. As it is known, today Georgia has two types of reserves, active and mobilization reserve. The active reserve specifically includes the reserve of specialists and the union of volunteer population selected on the territorial principle, that is, the territorial reserve, who are enrolled in the territorial defense units of the National Guard of the Defense Forces of the Ministry of Defense of Georgia. Law of Georgia - according to the Defense Code.[1]

Mentioned units (territorial defense battalions) are located according to the regions of Georgia and they are staffed by the population living in the region, whose registration,

¹ საქართველოს პარლამენტი, საქართველოს კანონი - თავდაცვის კოდექსი, მუხლი 88, (2023 წლის 12 ოქტომბერი). Parliament of Georgia, Law of Georgia - Defense Code, Article 88, (December 12, 2023 October

assembly and retraining are carried out according to the rules established by law and according to the plans and schedules prepared in advance in the units.

Joining the territorial defense units is voluntary, by signing a 4-year contract. These units unite Georgian citizens of different ages, professions, nationalities and religions. Training meetings help the citizens of one region, who are members of the territorial reserve, to get to know each other better, get closer and unite as a team, which is a prerequisite for the formation of capable units, which units will be used, if necessary, to support local self-government as part of the defense forces of the country during emergency situations, natural disasters and during the state of war in the country. And all measures taken for defense.

The present article deals with the presentation of the role of territorial defense units in the general context of total defense, in parallel with the ongoing reforms in the defense system of Georgia, and their importance in terms of strengthening the country's defense capability, which in their essence represent the so-called part of total defense, the implementation of which was announced by the Government of Georgia years ago.

Key words: active reserve, territorial reserve, civil defense, military defense, total defense.

შესავალი. ტოტალური თავდაცვა, რომელიც არის ქვეყნის ყველა შესაძლებლობის და რესურსის გაერთიანება ჭარბი ძალების მქონე აგრესორის წინააღმდეგ, არის უნიკალური მოდელი ე.წ. მცირე ზომის სახელმწიფოებისათვის ძლიერი თავდაცვისუნარიანობის ასამაღლებლად. საქართველოსთვის, როგორც მცირე ზომის ქვეყნისთვის, მისი გეოპოლიტიკური მდებარეობიდან და თანამედროვე გამოწვევებიდან გამომდინარე, ტერიტორიული თავდაცვის მოდელი წარმოადგენს უნიკალურ საშუალებას ბრძოლისუნარიანობის განმტკიცების და სუვერინიტეტის შენარჩუნების კუთხით, რომელ მოდელშიც უდიდეს როლს შეასრულებს ტერიტორიული თავდაცვის დანაყოფები, როგორც სამხედრო თავდაცვის, ისე სამოქალაქო თავდაცვის თვალსაზრისითაც.

ძირითადი ნაწილი. „ტოტალური თავდაცვის სისტემა, რომელიც სახელმწიფო თავდაცვის მიზნებისთვის ეროვნული რესურსების ინტეგრირებულ და კოორდინირებულ გამოყენებას გულისხმობს, მცირე სახელმწიფოებს მოწინააღმდეგესთან არსებული ასიმეტრიის შემცირების შესაძლებლობას აძლევს და მიზნად ისახავს (მაქსიმუმ) ხელი ააღებინოს პოტენციურ მოწინააღმდეგეს აგრესიაზე მისთვის მიუღებელი ზიანის შიშით, ან (მინიმუმ) გაურკვევლობის ეფექტი შეიტანოს მის სტრატეგიულ გათვლებში, დაიწყოს თუ არა აგრესია“.² ტოტალური თავდაცვის დანერგვის კუთხით საქართველოში დღესდღეობით ქმედითი ნაბიჯები გადაიდგა თავდაცვის სამინისტროს მიერ, კერძოდ, თავდაცვის ძალების ეროვნული გვარდიის ტერიტორიული თავდაცვის დანაყოფების ჩამოყალიბებით, რომლებიც თავიანთი ამოცანებით პირდაპირ პასუხობენ ტოტალური თავდაცვის დანერგვის მოთხოვნებს. სწორედ ტერიტორიული თავდაცვის ბატალიონები წარმოადგენენ დღესდღეობით საქართველოში იმ დანაყოფებს, რომლებიც ფაქტობრივად ქმნიან წრედს სამხედრო და სამოქალაქო ურთიერთობას შორის; აქტიურ რეზერვში გაწევრიანებული ქვეყნის მოსახლეობა დროის აბსოლუტურ დიდ ნაწილს სამოქალაქო ცხოვრებაში ატარებს და ამავდროულად იღებენ პასუხისმგებლობას სამხედრო ვადდებულების სახით, რაც ერთგვარი წინაპირობაა ქვეყანაში სამოქალაქო თავდაცვის განვითარების

² გიორგი შაიშველაშვილი, „ტოტალური თავდაცვა: სტრატეგია ძლიერის დასამარცხებლად“, პი ემ სი კვლევითი ცენტრი, პოლიტიკის დოკუმენტი 3, (თბილისი, 2023). https://www.pmcresearch.org/policypapers_file/173164cb689d5252b.pdf [ბოლოს შესვლის თარიღი: 2024 წლის 7 აგვისტო].

სა, ეს კი ტოტალური თავდაცვის უმნიშვნელოვანესი ნაწილია. ამ მხრივ მნიშვნელოვანია საქართველოს „თავდაცვის სამინისტროს ხედვა 2030“, სადაც წარმოდგენილი ტოტალური თავდაცვის გამოყენების მიზანშეწონილობა კონცეპტირებულია ტოტალური თავდაცვის სამ ძირითად ელემენტზე, სადაც უმნიშვნელოვანესი როლი უჭირავს სამოქალაქო თავდაცვას, სამხედრო თავდაცვასა და საერთაშორისო თანამშრომლობას.³

ტერიტორიული თავდაცვის პრინციპით რეზერვისტთა დანაყოფების შექმნა, რომელიც საქართველოს ეროვნული გვარდიისთვის უმთავრესი ამოცანაა, დღესდღეობით წარმატებით ხორციელდება, განსაკუთრებით კი ქვეყნის სამხრეთ-დასავლეთ რეგიონებში. აღნიშნული დანაყოფები რეგიონების მიხედვით კომპლექტდება მოხალისე მოსახლეობით, რომლებიც ირიცხებიან აქტიურ რეზერვში და მათი სამოქალაქო საქმიანობის პარალელურად წინასწარ შედგენილი გეგმა-კალენდრის თანახმად ცხადდებიან სამხედრო ნაწილში სამხედრო ხასიათის სწავლებებში მონაწილეობისთვის. აღნიშნული შეკრების ხანგრძლივობა წელიწადში შეადგენს 45 დღეს. საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მიერ ბოლოდროინდელი გატარებული რეფორმების შედეგად 2023 წლიდან რეზერვისტები სარგებლობენ იგივე სადაზღვევო პირობებით, როგორც დანარჩენი სამხედრო მოსამსახურეები და გაზრდილი ფულადი ანაზღაურებით.

ტერიტორიული თავდაცვის ბატალიონები, რომლებიც განლაგებული არიან საქართველოს სხვადასხვა რეგიონებში, უწყვეტ რეჟიმში აწარმოებენ ტერიტორიული რეზერვის პროგრამის ფარგლებში რეგიონში მცხოვრები მოსახლეობის ინფორმირებას, ცნობიერების ამაღლებას, რეზერვისტთა შერჩევა-მიღებას და გადამზადებას. ტერიტორიული თავდაცვის დანაყოფებში გაწევრიანებული მოსახლეობა, რომლებიც თავისი ნება-სურვილით ირიცხებიან როგორც „რეზერვისტები“, გადიან იმ სწავლებებს, რომლებიც პასუხობენ მათ სამხედრო პირებად ჩამოყალიბების მოთხოვნებს. აღნიშნული რეზერვისტები წარმოადგენენ ქვეყნის აქტიური რეზერვის წევრებს და ისინი ფაქტობრივად არიან დანარჩენი მოსახლეობისთვის ნათელი მაგალითი, თუ როგორ შეიძლება ემსახურო ქვეყანას და ემზადო მის დასაცავად ისე, რომ არ ჩამოცილდე შენს სამოქალაქო საქმიანობას.

სწორედ ეს ბატალიონები პირდაპირ თუ ირიბად არის ნათელი მაგალითი ქვეყნის მოსახლეობის ტოტალური თავდაცვის დანერგვისა, რაც წინაპირობაა სამშობლოს დაცვის საქმეში მოსახლეობის პატრიოტული სულისკვეთების და პასუხისმგებლობის ამაღლებისა. ამ მიმართულებით სწორი, მიზანმიმართული ღონისძიებების გატარება ტაქტიკური ღონის ხემდღვანელობის მხრიდან, რომ აქტიურად ჩართონ ისინი მოსახლეობის ცნობიერების ამაღლების შემცველ ღონისძიებებში, შთააგონონ თავიანთი ოჯახის წევრები და ანტიურაჟი ქვეყნის დაცვის იდეის ირგვლივ გაერთიანებაში, ძალიან მნიშვნელოვანია.

აღსანიშნავია, რომ საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მიერ გატარებული ბოლოდროინდელი რეფორმები ტერიტორიული რეზერვის პროგრამის კუთხით, აქტიურ რეზერვში გაწევრიანებულ პირთა სოციალური პირობების გაუმჯობესების მხრივ, როგორიცაა, ფულადი ანაზღაურების გაზრდა და სადაზღვევო პაკეტის შემოღება,⁴ რამაც დადებითი გავლენა მოახდინა აქტიურ რეზერვში გაწევრიანების მსურველთა ზრდაზე. ყურადსაღებია ასევე, ტერიტორიული თავდაცვის ბატალიონის სახელის შეცვლამაც კი (2023 წლამდე აღნიშნულ ბატალიონებს ერქვა კადრი-რებული ქვეითი ბატალიონები) მოსახლეობაში და განსაკუთრებით რეზერვისტებში

³ საქართველოს თავდაცვის მინისტრი, „თავდაცვის სამინისტროს ხედვა 2030“-ის დამტკიცების შესახებ, №MOD 32100000141, (2021 წლის 12 მარტი): გვ.7.

⁴ საქართველოს თავდაცვის მინისტრი, „საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მოსამსახურეთა და მათ ოჯახის წევრთა, ჯანმრთელობის დაზღვევისათვის გასატარებელი ღონისძიებების შესახებ ინსტრუქციის დამტკიცების შესახებ, №MOD 22300000067, (2023 წლის 30 იანვარი).

ამაღლა ცნობიერება აღნიშნული დანაყოფების დანიშნულების მნიშვნელობის გააზრებისთვის. საქართველოს თავდაცვის ძალების ეროვნული გვარდიის ტერიტორიული თავდაცვის დანაყოფების დასახელება პირდაპირ მიანიშნებს მათ მნიშვნელობას საკუთარი რეგიონის დაცვის კუთხით. მართალია, ამ რეფორმამ მოსახლეობის ფართო მასებში გამოიწვია დაინტერესება სოციალური პირობების გაუმჯობესების სურვილითაც, რაც შესაძლოა არ პასუხობდეს სრულად პროგრამის მიზანს, თუმცა დანაყოფების სამეთაურო რგოლმა უნდა იმუშაოს მათ გარდაქმნაზე, რათა მიმართონ ისინი მთავარი მიზნისკენ, რასაც სამშობლოს დაცვა ჰქვია.

ტერიტორიული თავდაცვის რამოდენიმე ბატალიონმა რეგიონებში მათი განლაგებიდან დღემდე, უმოკლეს დროში სწორი თანმიმდევრული ნაბიჯებით შეძლო დანაყოფების დაკომპლექტება მნიშვნელოვანი რაოდენობით. მაგრამ აღნიშნული ქვედანაყოფები იყო და არის გამოწვევების წინაშე, როგორცაა, რეგიონში მოსახლეობის ეთნიკური და კონფესიური მდგომარეობა, ხელთ არსებული მცირე რესურსები (ადამიანური თუ მატერიალური), თუმცა ბატალიონები დღემდე წარმატებით ართმევენ თავს ამ გამოწვევებს. ამის მაგალითად შეიძლება მოვიყვანოთ 104-ე ტერიტორიული თავდაცვის ბატალიონი, რომელიც 2 წლის განმავლობაში დაკომპლექტდა თითქმის და წარმოადგენს სამცხე-ჯავახეთის რეგიონში მცხოვრები სხვადასხვა ეთნოსის და აღმსარებლობის მაცხოვრებელთა გაერთიანებას, რაც ნათელი მაგალითია საქართველოში ისტორიულად მოძმე ერებს შორის თანაცხოვრების, სამშობლოს სიყვარულის და დიდი მეგობრობის. სწორედ მსგავსი დანაყოფების წევრები და მათი ოჯახები, ირგვლივ მყოფთა გაერთიანება არ დაუშვებს გარე ძალების მიერ ზემოთ აღნიშნული გამოწვევების კუთხით რაიმე სახის დესტაბილიზაციის კერების გაჩენას და ასევე შექმნის მყარ საყრდენს სამშობლოს დაცვის იდეის ირგვლივ ქვეყნის მოსახლეობის გაერთიანებისთვის.

დასკვნა. ტერიტორიული თავდაცვის ბატალიონის ეფექტურ მუშაობას რეგიონის მოსახლეობაში ხელს შეუწყობს და უფრო წარმატებულს გახდის აღნიშნული დანაყოფების დროულად გამოცდილი ადგილობრივი კადრებით დაკომპლექტება, აუცილებელი მატერიალური საშუალებებით უზრუნველყოფა, რაც შესძენს მათ უფრო მეტ მოქნილობას და ავტონომიურობას, რათა დროულად და ეფექტურად იმუშაონ მოსახლეობაში, როგორც სამეთაურო რგოლის, ისე თვით რეზერვისტების ჩართულობის გასაზრდელად.

ამდენად, ტერიტორიული თავდაცვის ბატალიონების სრული მხარდაჭერა (ადამიანური რესურსები და ეფექტური ლოჯისტიკური უზრუნველყოფა) უმნიშვნელოვანესი წინაპირობაა თავდაცვის სტრუქტურაში მოქნილი დანაყოფების ჩამოყალიბებისა, რომლებიც უდიდეს როლს შეასრულებენ ქვეყნის მიერ არჩეულ ტოტალური თავდაცვის დანერგვაში.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. საქართველოს პარლამენტი, საქართველოს კანონი - თავდაცვის კოდექსი, (2023 წლის 12 ოქტომბერი).
2. საქართველოს თავდაცვის მინისტრი, „თავდაცვის სამინისტროს ხედვა 2030“-ის დამტკიცების შესახებ, №MOD 32100000141, (2021 წლის 12 მარტი).
3. საქართველოს თავდაცვის მინისტრი, „საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მოსამსახურეთა და მათ ოჯახის წევრთა, ჯანმრთელობის დაზღვევისათვის გასატარებელი ღონისძიებების შესახებ ინსტრუქციის დამტკიცების შესახებ, №MOD 22300000067, (2023 წლის 30 იანვარი).
4. შაიშმელაშვილი გიორგი, „ტოტალური თავდაცვა: სტრატეგია ძლიერის დასამარცხებლად“, პი ემ სი კვლევითი ცენტრი, პოლიტიკის დოკუმენტი 3, (თბილისი, 2023), https://www.pmcresearch.org/policypapers_file/173164cb689d5252b.pdf [ბოლოს შესვლის თარიღი: 2024 წლის 7 აგვისტო].